

۲ شکل دهی به اقتصاد حاشیه در قالب ساختارهای نوین

امروز ساختارهای متنوع صنعتی و تولیدی برای تقویت بنگاه‌ها و مشاغل خرد شکل گرفته است. اتحادهای استراتژیک، شبکه‌های تولید و بازاریابی، خوشه‌های صنعتی، پیمانکاری فرعی و ... قالب‌های متنوعی است که سعی دارند تا با گره زدن فعالیت چندین بنگاه به یکدیگر و ایجاد همکاری در کنار رقابت منجر به هم‌افزایی در این دسته بنگاه‌ها و مشاغل گردند. در این ساختارها برای بسیاری از موارد مورد اشاره در زنجیره اشتغال تدابیری صورت می‌گیرد و از آنجاکه نیازهای مشترک بنگاه‌ها و مشاغل قابل توجه می‌شود، اقدام جمعی در خصوص رفع آن‌ها صورت خواهد گرفت.

۴ رویکرد زنجیره‌ای به اشتغال

مهم‌تر از شکل‌گیری یک شغل، پایداری آن است. پایداری شغل معمولاً به عوامل موجود در زنجیره شکل‌گیری و تقویت شغل وابسته است. تأمین مالی، تأمین نهاده‌های تولید، مشاوره‌های فنی و مدیریتی و حقوقی، فرآیند تولید بهینه، کیفیت و استاندارد کالای تولیدی، بازار سانی و فروش و خدمات پس از فروش مهم‌ترین عناصر زنجیره یک شغل هستند. آمار تحصيلات در سکونت‌گاه‌های غیر رسمی مشهد نشان از فاصله معنادار آن با سایر نقاط شهری دارد که احتمالاً این فاصله دلایل فرهنگی و اقتصادی خاص خود را دارد. نتیجه آموزش‌های محدود و مشاغل سطح پایین در این مناطق، ضعف مردمان حاشیه شهر را در آشنایی با ویژگی‌های بازارهای متنوع تقویت می‌کند. لذا طراحی سازوکارهای مشاورتی و مدیریتی برای ایجاد شغل و حمایت‌های تأمین بازار و تحریک تقاضا در سال‌های اول کار و نیز استفاده از قابلیت‌های تجميع خرید نهاده‌های تولید می‌تواند منجر به پایداری بیشتر این دسته از مشاغل گردد. تجربه‌های بسیاری، از مشاغل خرد و خانگی وجود دارد که به علت عدم آشنایی با مهارت‌های بازار، تولید، مدیریت بنگاه و ... و تنها با تأمین مالی محدود دچار ورشکستگی شده‌اند، لذا باید توجه کرد در این دسته از کارجویان محرومیت‌زدایی منجر به ایجاد فقر مضاعف نگردد.

ضعف‌های طرح‌های مختلف دستگاه‌ها ورود داشته است و آمار نشان می‌دهد فقط به هشت تا ۱۰ درصد طرح‌های کمیته در خراسان رضوی اشکالاتی وارد شده است، هر چند ما مدعی هیچ گونه عیب و نقصی در طرح‌های کمیته امداد نیستیم چرا که هر کار اجرایی نواقصی دارد و ما سعی می‌کنیم آن‌ها را به حداقل برسانیم. ما معتقدیم در بین مددجویان استعدادهایی بیش از آنچه ما کشف کردیم وجود دارد و توان مددجویان بالاست و ما نتوانستیم در حد مطلوب از این ظرفیت بهره‌برداری کنیم. از طرفی مسئله نظارت و پشتیبانی در برخی جاها کیفیت مطلوب را نداشته است. به عنوان مثال در مسئله فروش ما با چالش‌هایی مواجه بوده‌ایم. در فروش قالی امسال با مشکلاتی مواجه بودیم. ۱۷۰۰ تخته دار قالی راه انداختیم ولی متأسفانه با توجه به مشکلاتی در زمینه صادرات به موقع فروش نرفت و تبدیل به پول و سرمایه نشد تا چرخ اقتصاد را مستمر بچرخاند اما در عین حال به دنبال کاهش آسیب‌ها هستیم.

❖ چه تعداد وام خوداشتغالی، طرح‌های کار یابی وام‌دادی داشته‌اید؟ از این آمار چه تعداد مربوط به حاشیه شهرها می‌شود؟

در سال ۹۳ بیش از ۱۰ هزار طرح خوداشتغالی، امدادی، تسهیلات بانکی و دیگر طرح‌ها داشته‌ایم که هفت هزار و ۵۹۵ طرح آن خوداشتغالی با مبلغی ۷۵۵ میلیارد و ۹۵۶ میلیون ریال در کل استان بوده که به تفکیک پنج هزار و ۶۲۲ طرح مربوط به طرح‌های بزرگ خوداشتغالی و هزار و ۹۷۳ مربوط به طرح‌های ریز و مشاغل خرد بوده است؛ طرح‌های مشهد هم در سال گذشته ۵۵۰ طرح با اعتباری حدود ۵۵ میلیون و ۶۱۰ هزار ریال با میانگین پرداختی ۱۰ میلیون تومان وام برای هر طرح بوده است. از ابتدای سال ۹۴ تاکنون هم ۸۵۳ طرح اشتغال‌زایی راه‌اندازی شده که بیش از ۵۰۰ طرح آن در حاشیه شهر مشهد بوده است.

خانواده‌ها و کشف استعدادهای نهفته و نخبه‌ها است که این کار را ما به شکل چهره به چهره و گروهی در قالب تشکلهای مذهبی و متناسب با سنت‌ها و باورهای دینی مردم انجام می‌دهیم. توانمندسازی کمیته امداد دارای لایه‌های مختلفی است که یکی از آن‌ها اشتغال است، در این زمینه هم تنها به دادن وام‌های خوداشتغالی بسنده نمی‌شود چرا که در میان خانواده‌های حاشیه‌نشین استعدادهای و نیروهای تخصصی وجود دارد که به دلیل ناتوانی امکان بروز نداشته‌اند. در زمینه خوداشتغالی و وام هم کمیته امداد با مبالغ کم شروع و هسته‌های اشتغال را در میان خانواده‌ها ایجاد کرده و سبب راه‌اندازی کارگاه‌های تولیدی شده است. کارگاه‌هایی که گاه فرد مددجو را تبدیل به کارآفرین کرده است. در همین زمینه اقداماتی که کمیته امداد برای شناسایی مزیت‌ها و اولویت‌های طرح‌ها داشته در سه محور: ۱- استعدادیابی مددجویان ۲- مشاوره شغلی و ایجاد روحیه کار و خودباوری در کنار ارائه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و ۳- ارائه تسهیلاتی متفاوت با سایر نهادها بوده. خیلی از نهادها تا قبل از پرداخت تسهیلات نظارت‌های دقیق اعمال می‌کنند اما ما نظارت را بعد از پرداخت وام خوداشتغالی به شکلی مستمر برای بررسی کارایی و روند مثبت طرح‌ها انجام می‌دهد به طوری که هر طرح هر دو ماه یک نوبت بازدید می‌شود. البته برای طرح‌ها متفاوت است ولی این نظارت با آموزش و حمایت‌های مختلف همراه است؛ اگر در جریان نظارت و بازدید طرحی در آستانه آسیب باشد با حمایت‌های موردی و تزریق وام درجه پایداری طرح بالا می‌رود.

❖ چند درصد طرح‌های کمیته امداد در خراسان رضوی موفق بوده و سبب ایجاد توانمندی‌های پایدار و کارآفرین شده است؟ اشکالات در کجاست و چه آسیب‌هایی داشته است؟
در این زمینه سازمان بازرسی کل کشور در جاهای مختلف با هدف استخراج

۳ ضرورت ظرفیت‌سنجی و انتخاب شغل اولویت‌دار

اصل اول انتخاب شغل، شناخت دقیق بازارها در رشته فعالیت‌های شغلی است. در تجارب گذشته برخی اوقات بر مشاغلی تأکید می‌شده است که بازار آن اشباع است یا شناخته‌شده و مورد رغبت نیست یا ظرفیت حضور بنگاه کوچک و در مقیاس خرد تولیدی قابل توجه نیست. از سوی دیگر ویژگی‌های شغل نظیر تخصص‌های مورد نیاز، توانمندی‌های کارجو و بسترهای توانمندسازی از دیگر نکاتی است که در تعیین اولویت‌های شغلی باید مورد ملاحظه قرار گیرد. پاسخ به این سؤال که در ۸ پهنه حاشیه شهر مشهد چه مشاغلی متناسب با نیازهای خدماتی، صنعتی و کشاورزی اولویت دارد که متناسب با ظرفیت‌ها و توانمندی‌های مردم آن مناطق نیز باشد، باید در این مرحله انجام گیرد.